

La peixera, Maiol de Gràcia Clotet

Per més que se'm pugui acusar de reiteratiu, no em cansaré de repetir que una de les majors benediccions que s'han produït en els darrers temps en el món de les lletres catalanes és l'aparició de tot un seguit d'[editorials petites](#) que aposten de manera decidida i coratjosa per la literatura de qualitat. Que *s'atreveixen* a publicar obres que sense elles haurien quedat malauradament inèdites en el nostre idioma. Si, al damunt, fan una passa més endavant, i obren les portes —que la majoria dels premis els tanquen als nassos— dels seus acurats catàlegs a nous autors de casa nostra, no podem més que felicitar-los, encoratjar-los que segueixin així i desitjar-los una llarga vida.

Segurament, una gran part de lectors se sorprendran —«Maria, on has deixat el diccionari?»— i esfereiran —«Vols dir què és per a mi, que hi entendre alguna cosa?»— en saber que Edicions del Periscopi presenta [La Peixera](#), de **Maiol de Gràcia Clotet**, Barcelona, setembre del 2013, com “una novel·la distòpica”. Al mateix temps, una minoria d'*iniciats*, militants de la ciència-ficció antiutòpica o postapocalíptica, s'afanyaran a comprar-la i a devorar-la, com si fos manna caigut del cel.

Als uns i els altres, als que poden pecar per defecte i als que poden fer-ho per excés, els haig d'advertir que en aquesta primera novel·la de l'escriptor barcelonès no hi trobaran exactament allò que hi esperaven... sinó molt més! Molt més que una ficció més o menys futurista, i menys encara una de factura hollywoodiana, basada en un inconsistent i fútil *McGuffin*, sadollada d'acció, salpebrada amb la dosi habitual de sexe *voyeur* i d'humor barroer. No, no és això el que hi trobaran, perquè el fet que sigui o no distòpica és una propietat *accidental* o accessòria —per expressar-ho en termes aristotèlics—, mentre que la seva propietat *essencial* és la d'una obra literària.

Una obra literària que ens parla de la vida i del compromís, de l'actitud que podem prendre davant els esdeveniments, del gran, definitiu abisme que separa els que fan dels que deixen fer, els que actuen —i, per tant, *decideixen*— dels que es limiten a deixar-se portar —o, més exactament, *arrossegar* (sens dubte, un dels termes claus de la novel·la): “*He passat per la vida com qui llisca per damunt del mar sense mullar-se ni un sol dit, imbuït d'un posicionament innocu que m'empenyia cap endavant*”, (pàg. 41); “*com sempre, m'he deixat arrossegar pels esdeveniments sense definir-me*”, (pàg. 74).

Un llibre en clau teòricament futurista —Guantánamo segueix existint, malgrat les promeses electorals del Premi Nobel de la Pau nord-americà— que més que distòpic és atemporal: reflecteix una vida, una societat i un món d'ahir, d'avui i de sempre, l'eterna lluita entre la persona i la comunitat, representada per un poder omnipresent, omnímode, i quasi omniscient —“*un poder invisible que ho decideix tot*”, (pàg. 74)— que converteix els individus en simples engranatges sotmesos a la seva voluntat, sense ànima ni sentit. Perquè, com bé asseverava en **Joan Fuster**: “*Tota política que no fem nosaltres serà feta contra nosaltres*”.

Una novel·la dins d'una novel·la, amb constants referències i autoreferències—“*En la meua última novel·la els escacs eren un aspecte essencial en la construcció de trama*”, (pàg. 244); “*En menys de dotze hores sóc capaç de donar a llum una versió amb cara i ulls de la primera part d'aquesta novel·la*”, (pàg. 261)— que reflexiona sobre l'escriptura i el fet d'escriure: “*Escrivim un cop i un altre una història mil·lenària que desxifrarà els mateixos errors humans del passat a una nova generació que els tornarà a cometre i els tornarà a reescriure per pura necessitat exculpadora*”, (pàg. 49). Entre d'altres raons, l'escriptura s'emmiralla en l'existència i “*la vida és desequilibri en estat pur*”, (pàg. 183).

Que presenta “*una nova representació artística de la tragicomèdia humana*”, (pàg. 155), redactada “*en primera persona, i en un present immediat*”, (pàg. 125), “*veraç i descarnat*”, (pàg. 201), en un estil “*directe i punyent*”, (pàg. 207), amb la finalitat, del tot reeixida, de “*sonar més human[a] i més proper[a]*”, (pàg. 208). Que evidencia que l'autor ha llegit *força*, ha llegit *bé* i *ha* paït *millor* el que ha llegit (la qual cosa no es pot afirmar conclouentment de *tots* els seus contemporanis).

Una primera obra literària prou recomanable, que sense ésser una obra del tot rodona —en ocasions se li veuen les costures un xic més que no convindria; potser l'hauria afavorit alleugerir algun que altre paràgraf; no s'acaba d'entendre que la resistència pugui comptar amb una tan àmplia llibertat de moviment; és possible que el seu desencadenament final s'intueixi més que no fóra aconsellable... —, mereix llegir-se tant pel que és (una novel·la molt ben escrita, que ens planteja interrogants i ens convida a pensar) com pel que promet (obres encara millors, d'un escriptor que *sap* escriure, que *sap* què *vol* dir i què *sap* com *ho* vol dir; què sap d'allò més bé *on* vol anar i *com* hi ha d'arribar).

D'un escriptor que sap molt bé que l'escriptura no és bellesa ni és missatge. O, per dir-ho amb major precisió, que no hi ha missatge sense bellesa; que no hi ha bellesa sense missatge. Que la literatura és un *tot* on forma i fons es confonen; on forma i fons se serveixen mútuament.

En aquest sentit, goso dir, arriscant-me a ésser titllat d'heterodox, que a banda d'haver assimilat bé **Paul Auster**, **Aldous Huxley**, **George Orwell** —*La peixera* és producte d'una assenyada digestió, construcció i deconstrucció d'aquell magnífic plat *d'haute cuisine* que és *1984*— i, sobretot, **Steinbeck**, de Gràcia ha estat un voraç i perspicaç lector d'un dels grans oblidats de la nostra literatura: **Manuel de Pedrolo**. I, més concretament, dels seus tres *Anònims*. Un bon lector, que ha sabut dur les lliçons del mestre —i dels

mestres— al seu terreny. Un terreny que, bo i que encara cal conrear amb afany i perseverança, no tan sols ha donat un fruit considerable, sinó que promet collites encara més saboroses.

Perquè Maiol de Gràcia sap d'allò més bé, i ho demostra, que, per més que ho afirmi Mr. Quarles, un dels inoblidables protagonistes de *Contrapunt*, d'Aldous Huxley, una novel·la ni “*la podria escriure qual-sevol*” ni és —o no és, únicament— “*La distracció d’una estona i prou; bona perquè hom l’agafi i després la deixi, sense gaire interès*”^{*}.

^{*} “*But after all, what was a novel? An hour's entertainment, that was all; to be picked up and thrown aside again, carelessly. [...] And anyone could write a novel.*” Point Counterpoint, Chapter XX.

Publicat a [Núvol](#), el 9 de setembre del mmxiii

© Xavier Serrahima 2013
www.racodelapaula.cat

Aquesta obra de [Xavier Serrahima](#) està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 No adaptada de Creative Commons](#)